

JURNALISTIKA ETIKASI VA HUQUQI: KASBIY MEZONLAR VA HUQUQIY ASOSLAR

Otabekova Yulduz Qutlimurotovna
Alfraganus University filologiya fakulteti
jurnalistika yo'nalishi 24/1
jfbc93854@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada jurnalistika etikasi va huquqi masalalari batafsil ko'rib chiqilgan. Jurnalistlarning kasbiy tamoyillari, axloqiy majburiyatlari va ularning faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy asoslar yoritilgan. Shuningdek, so'z erkinligi, tuhmat va yolg'on axborot tarqatish masalalari hamda zamonaviy muammolar, jumladan, ijtimoiy media va feyk xabarlarining jurnalistikaga ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Jurnalistika etikasi, jurnalistika huquqi, so'z erkinligi, tuhmat, feyk xabarlar, ijtimoiy media.

Annotation: The article explores issues of journalism ethics and law, focusing on professional principles, moral obligations, and the legal frameworks regulating journalistic activities. It highlights topics such as freedom of speech, defamation, and the dissemination of fake news, while analyzing modern challenges like the impact of social media and misinformation on journalism.

Keywords: Journalism ethics, journalism law, freedom of speech, defamation, fake news, social media.

Аннотация: В статье подробно рассматриваются вопросы этики и права в журналистике. Освещаются профессиональные принципы, моральные обязательства журналистов и правовые основы их деятельности. Также анализируются такие темы, как свобода слова, клевета, распространение ложной информации и современные вызовы, включая влияние социальных сетей и фейковых новостей на журналистику.

Ключевые слова: Этика журналистики, право журналистики, свобода слова, клевета, фейковые новости, социальные сети.

Kirish

Jurnalistika jamiyatning ma'lumotga bo'lgan ehtiyojini qondiruvchi, axborot tarqatish orqali jamoatchilik fikrini shakllantiruvchi soha hisoblanadi. Ushbu sohaning muvaffaqiyati jurnalistlarning kasbiy etikasi va huquqiy mas'uliyatini to'g'ri tushinishiga bog'liq. Jurnalistika etikasi jurnalistlarning axloqiy me'yorlarini belgilasa, jurnalistika huquqi esa ularning faoliyatini qonuniy asosda tartibga soladi. Mazkur maqola jurnalistika etikasi va huquqi mohiyatini, ularning o'zaro bog'liqligini hamda zamonaviy muammolarini o'rganishga qaratilgan.

Jurnalistika etikasi:

kasbiy axloqning tamoyillari

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

Jurnalistika etikasi jurnalistlarning jamiyat oldidagi axloqiy majburiyatlarini belgilaydigan tamoyillar majmuasidir. Bunga quyidagilar kiradi:

1. Haqiqat va aniqlik: Jurnalist axborotni faktlarga asoslanib, aniq va xolis tarzda yetkazishi kerak.
2. Neytrallik va xolislik: Shaxsiy fikr va qarashlardan xoli bo'lish jurnalistning asosiy tamoyillaridan biridir.
3. Maxfiylikni hurmat qilish: Axborot tarqatishda shaxsiy hayot va maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilmaslik zarur.
4. Zararsizlik tamoyili: Jurnalistlar axborot orqali kimningdir sha'ni va qadr-qimmatiga zarar yetkazmasligi lozim.

Etika tamoyillarining buzilishi: Jurnalistika sohasida senzatsiya ortidan quvish yoki manfaatdor tomonlarga xizmat qilish kabi omillar axloqiy tamoyillarning buzilishiga olib keladi.

Jurnalistika huquqi: qonuniy asoslar

Jurnalistlarning faoliyati davlatning qonunchilik me'yorlari asosida tartibga solinadi. Jurnalistika huquqi quyidagi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi:

1. So'z erkinligi va axborot olish huquqi: Har bir shaxs axborot olish va uni tarqatish erkinligiga ega. Ushbu huquq ko'plab davlatlarning konstitutsiyalari va xalqaro huquqiy hujjatlarda kafolatlangan. Masalan, BMTning "Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi"ning 19-moddasi.
2. Nashr etish mas'uliyati: Jurnalistlar tarqatayotgan axborotning haqqoniyligi va qonuniyligiga javobgardir.
3. Tuhmat va haqoratga qarshi himoya: Jurnalistlar tarqatgan noto'g'ri axborot uchun qonuniy javobgarlikka tortilishi mumkin.
4. Maxfiy manbalarni himoya qilish: Jurnalistlar o'z axborot manbalarini oshkor qilmaslik huquqiga ega.

Huquqiy nizolar va sud jarayonlari:

Jurnalistlar ko'pincha so'z erkinligi va davlat manfaatlari o'rtasidamuvozanat saqlashda huquqiy muammolarga duch keladi.

Etika va huquq o'rtasidagi bog'liqlik

Jurnalistika etikasi va huquqi bir-birini to'ldiruvchi tizim sifatida qaraladi. Etika jurnalistning axloqiy yo'l-yo'riqlarini belgilasa, huquq ushbu yo'nalishlarning qonuniy chegarasini aniqlaydi. Masalan: Axborotni haqqoniy yetkazish (etika tamoyili) bilan tuhmat qilmaslik (huquqiy me'yor) o'zaro bog'liqdir. Shaxsiy ma'lumotlarni oshkor qilmaslik (etika) va maxfiylikni buzganlik uchun javobgarlik (huquq) bir-birini to'ldiradi.

Zamonaviy muammolar

Bugungi kunda jurnalistika etikasi va huquqiy mas'uliyatga ta'sir ko'rsatuvchi bir qancha omillar mavjud:

1. Ijtimoiy media ta'siri: Axborot tarqatish jarayonida ijtimoiy tarmoqlarning ommalashishi jurnalistikaning professional standartlarini buzilishiga olib kelishi mumkin.
2. So'z erkinligining cheklanishi: Ba'zi davlatlarda so'z erkinligi qonuniy va siyosiy sabablar bilan cheklangan.

3. Yolg'on axborot tarqatish (feyk xabarlar): Axborotning haqqoniyligi va aniqligi masalasi jurnalistikaning dolzarb muammolaridan biridir.

Xulosa

Jurnalistika etikasi va huquqi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Ular nafaqat axborotning haqqoniy va xolis bo'lishini ta'minlaydi, balki jurnalistlarning mas'uliyatini oshiradi. Kelgusida ushbu sohalarning zamonaviy sharoitlarda rivojlantirilishi, ayniqsa, ijtimoiy media va yangi texnologiyalarni hisobga olgan holda, jurnalistika sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. BMT. "Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi".
2. Kovach B., Rosenstiel T. The Elements of Journalism.
3. UNESCO. Media ethics and regulation guidelines.
4. Milliy qonunchilik hujjatlari: O'zbekiston Respublikasining "Axborot olish va uni tarqatish to'g'risida"gi qonuni.

